

MŮJ MILÝ

Vysoce ctěná slečna

Desatero mužů na paletě života Zdenky Braunerové

Výstava ke 160. výročí narození umělkyně pod záštitou Ministerstva kultury

Příběhy zachycené štětcem, dlátem, rydly a perem spojil jedinečný, samorostlý zjev všestranné umělkyně. Osudy protagonistů, shromážděných kolem ní, vystupují z pláten, z uhnětené hlíny a inkoustových rádků ve vybledlých dopisech. Narážejí do sebe při letmých setkáních, rodí se z nich chvilková přátelství i vazby, pevné až za hrob. Míjí se a vytrácejí, aby se navrátily, propletené v nových a nečekaných souvislostech. Dávají nám zahlédnout střípky každodenních radostí, odkrývají tíživou samotu i bolestná muka tvorby – onen v šeru skrytý rub slávy, kterým se vykupují típytky přelétavého úspěchu. Všechno to překotné hemžení ožívá před námi v barvitém obrazu doby jako přeludný mumraj na rozevřeném vějíři. Važme si útržků dávno minulých dějů, snažme se je pozorně číst a porozumět jim. Po našich činech, často vměstnaných ve spěchu do elektronických sdělení, žádné podobné svědectví možná nezůstane – ke škodě těch, kteří přijdou po nás.

ZDENKA Zdislava Rosalia Augusta BRAUNEROVÁ (1858 – 1934 Praha)
malířka, ilustrátorka, zakladatelka české knižní grafiky

Dělala všechno, ale s půvabem a vkusem než s vážností a pílí; rozdávala se všem [...] Vychovávala své chráněnce, z nichž jen jediný, mladý Miloš Marten, jí dělal čest. Zasnoubila se a zase rozešla s talentovanějším z bratří Mrštíků. Zapřahala se do káry slávy, aby pomohla tu tomu, tu onomu, básníkovi Zeyerovi, geniálnímu slováckému malíři Uprkovi, mysterióznímu sochaři Bílkovi. [...]
Byla typickou postavou Prahy, možná dokonce Prahy barokní.
(William Ritter, francouzsko-švýcarský spisovatel a publicista:
Journal de Genève, 12. 10. 1941, M. Lenderová: Dopisy kolísavé úcty,
Tahy, literárně-kulturní ročenka, 1, 2007, s. 75–96)

Zdenka Braunerová byla originální osobnost. Nikomu jinému se nepodobala. Ve všem byla svá a odlišná. [...] Byla bystrá pozorovatelka a zároveň nemilosrdný kritik všeho, co se dělo kolem ní. [...] Jsou kritikové, kteří terorizují sprostotou svého slova. Zdenka Braunerová byla obavána pro superiorní humor, pro sžíravý, neodolatelný, satirický šleh. [...] vybojovala si v Čechách vzácné právo: říci svou myšlenku bezohledně nahlas. Nadělala si nepřátele – ale nikdo se neodvážil jí oplácti kritiku kritikou. Neboť vtip a humor je u nás vzácné koření, a nepřátelé Zdenčiny měli ho nedostatek.

(Jiří Karásek ze Lvovic: Silueta ZB. In memoriam Z. Braunerová. Praha 1935)

Nuže, o Zdence Braunerové kolovaly v těch dobách pověsti ohavné: povaha nezřízená, klepna, milostnice vysávající mladé umělce, nevychovaná, hubatá. Když jsem ji pak poznal, zjistil velkolepé jádro, chápal jsem, jak sopečný naturel nové přítelkyně mohl snadno svádět k takovému o ní mínění. [...] Měla jedinečný vtip i sarkasmus, neznala úlisné, opatrné přemáhání vlastního úsudku, jako bývá u lidí „dobře vycovaných“ a majíc příčinu, dovedla se přití na krev.

(Jaroslav Maria: Zdenka Braunerová. Litomyšl 1937, s. 13)

HYPPOLIT SOBĚSLAV PINKAS
(1827 Praha – 1901 Praha)
malíř, profesor Vyšší dívčí školy, předseda Alliance française, předseda Umělecké besedy

Mluvíš o ctižádosti, o slávě a o výdělku, ale zapomněl jsi úplně na věc pro umělce velmi důležitou, totiž na tu šlakovitou „lásku k umění“, a ta se neuhodí pouze v srdci slavných a velkých umělců, ale také někdy v duši velmi prostředního a malilinkatého malíře, jako já jsem. Tato láska je pravou příčinou, že se doposavad nemohu rozloučit s uměleckými poklady Paříže. [...] Nemohu si jinak představit moje přebývání v Čechách než na venkově, [...] nemohl bych tedy vyplnit tuto politicko-kantorskou úlohu, kterou jsi pro mě napsal co pravý dramaturg.

(S. H. Pinkas v. Gablerovi, 1. 10. 1866, fond V. Gabler, LA PNP.
K. Brožová: H. S. Pinkas. Arbor vitae 2016, s. 115)

FRANTIŠEK ŽENÍŠEK
(1849 Praha – 1916 Praha)
akademický malíř,
profesor a rektor pražské Akademie

Milý příteli! [...] Katastrofa je již odbytá a já jsem od čtvrtka majitelem a šťastným otcem pátého caparta „kluka“. Jak jsem Tě již posledně připravil, prosím Tě nyní opravdu o to, by jsi mi svou laskavost neodepřel a pro mou starou v Paříži něco koupil. Snad jsi se již trochu informoval, co by tak bylo vhodné a ne tuze drahé. Tak od 50 – až do 100 franků. Víc by to se vším nesmělo stát. Buď jednoduchý klobouk nebo na nějaké šaty [...].

(F. Ženíšek v. Hynaisovi do Paříže, 25. 6. 1882,
N. Blažičková-Horová: František Ženíšek. Praha 2005, s. 180)

JULIUS MAŘÁK
(1832 Litomyšl – 1899 Praha)
akademický malíř,
vedoucí pedagog krajinářské školy
na pražské Akademii

Konkuroval jsem svými kresbami v soutěži v c. k. akademii a dostal jsem cenu. Je to pro mne hmotný a mravní úspěch. Hmotný mne alespoň na okamžik uvolní, abych to nejhorší od sebe vzdálil a mravní mne činí opět schopna činu. [...] Moje práce byla celým profesorským sborem jednohlasně a za nejhodnější a nejlepší uznána. Tak jsem tedy opět o jeden stupeň povýšil. Bylo přitom vše v sázce – moje celá existence.

(J. Mařák bratrovi do Prahy, Vídeň, únor 1879, N. Blažičková-Horová:
Julius Mařák a jeho žáci. Praha 1999, s. 39)

 STŘEDOČESKÉ MUZEUM
V ROZTOKÁCH U PRAHY

Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy, p. o.
Vás zve na výstavu v Galerii / Kabinetu

13. 4. – 12. 8. 2018, středa – neděle 10 – 18 hodin
www.muzeum-roztoky.cz

ANTONÍN CHITTUSSI,
(1847 Ronov n. Doubravou – 1891 Praha)
akademický malíř – krajinář

Považuj celou svou malbu prozatím za svou nejmilejší zábavu, bav se s tou milou přírodou. [...] hled', aby tě malba bavila a nikoliv odstrašovala a nešťastnou činila.

(A. Chittussi Zdenice, 1878/9, M. Lenderová: Zdenka Braunerová. Praha 2000, s. 59)

Je zde rozkošně, zvláště navečer, kdy zardělý obzor proráží břízami a veškeré vodní ptactvo vychází tiše z rákosí na hladinu rybníka. Býval jsem tam i někdy v noci, kdy měsíc svítil a labuť se tak měkce v rákosí bělaly.

(A. Chittussi Augustě Braunerové, 30. 12. 1882, J. Tomeš: Antonín Chittussi. Praha 1979, s. 58)

FRANTIŠEK BÍLEK,
(1872 – 1941 Chýnov u Tábora)

symbolistní sochař, grafik, ilustrátor, tvůrce architektonických řešení a užitého umění

Je mi ta starost nyní věru vítaná, neboť mám tu Bílka každý večer a to si tak hezky povídáme, že se s tím hochem velice bavím. [...] Jestli můj flaire (čich) nezklame, prorokuju tomu hochovi velký talent. [...] Viděla jsem od něho práce tak interesantní, že jsem žasla nad tím cituplným provedením [...] Ale pravý klenot je ten můj malý Bílek. Nemůže být bačulatějšího hochu pod sluncem. Vypadá jako pravý český ministrant, ale velmi hezký. Je to nezkažený hoch, jako lilie, která má za ušima, kdyby totiž lilie měla uši.

(Zdenka Anně Bourges, Paříž 13. 1. 1891, fond Z. B., LA PNP)

JOŽA UPRKA,
(1861 Kněždub – 1940 Hroznová Lhota)
malíř, grafik, folklorista a estetický impresionista

Kamarádečko moja, nevím věru, ani jak Vám poděkovat mám za Vaši ke mně velkou laskavost, je to ponejprv, že se mě někdo v širém tom světě ujal, doposud jsem byl zvykl jen na samé ústrky a nepříjemnosti, promiňte tedy, že vám tak prostě pouze děkuji...

(J. Uprka Zdenice, listopad 1894, fond Z. B., LA PNP)

[...] Má atelierek v Hradišti a pak v okolí ještě dva pokoje, kam chodívá pracovat [...]. Spí někdy tam, někdy zas tam, právě kde maluje a žije jako cikán. [...] Fyzicky je podoben mezi Bouchorem a Chittussim. Má ty dětské modré oči jako Bouchor, takové zvířecí čisté oči, a fousy nosí jako Chittussi a tu vzteklost po něm má taky [...].

(Zdenka Anně Bourges, Roztoky, 17. 1. 1895, fond Z. B., LA PNP)

MILOŠ JIRÁNEK,
(1875 Lužec n. Vltavou – 1911 Praha)
malíř, grafik, výtvarný kritik, spisovatel

ARNOŠT HOFBAUER,
(1869 Praha – 1944 Praha)
malíř, grafik, tvůrce plakátů

My je známe od vidění, jak se celá trojice jako tři stupínky prochází po nábřeží – Miloš je největší. Hofbauer, s narezavělým plnovousem, s teple modrými očima a elastickými pohyby a nejmenší je Charles (Myslbek), kterého nazývají „náš malý Charles“. [...] Miloš chodí vždy s úmyslnou jednoduchostí a noblesou „á la Whistler“, kabáty jsou dlouhé, převlečníky také, vesta vysoko ke krku sahající, vázanka široká, nazývá se „skarť“ a váže se prý velmi komplikovaně.

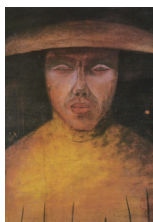
(K. Hofbauerová-Heyrovská: Mezi vědci a umělci. In T. Winter: Miloš Jiránek. Zápas o moderní malbu, 1875–1911. Praha 2012, s. 25)

Já se vzdaluju vši společnosti čím dál tím víc a upřímně řečeno o nikoho v Praze příliš nestojím. Mám ráda Emingrovic, Pečirkovi, Gollovi a Jesenskou a z mužských Jiráňka, Šaldu a Hofbauera a jediné s těmi lidmi ráda se stýkám.

(Zdenka Anně Bourges, 2. 8. 1901, fond Z. B., LA PNP)

Veletěná slečno, dva gratulanti málo dbalí svých společenských povinností, činí dnes výminku a hlásí se ne s gratulací, ale s díky za vzácné chvíle, za chvíle, kdy jsme směli hovořit svátečně a kdy jsme směli i mlčet, za svátky, které jsme mohli slavit jen u Vás a nikde [...] Smíme se ohlásit oba a snad i přítel Myslbek na Tři Krále odpoledne?

(Hofbauer a Jiránek Zdenice, Praha 31. 12. 1898, fond Z. B., LA PNP)

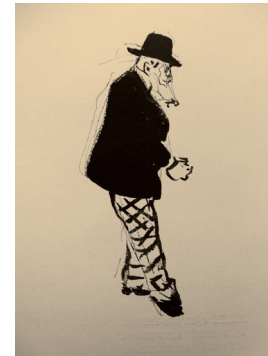
JAN ZRZAVÝ,
(1890 Okrouhlice – 1977 Praha)
malíř, grafik, scénický výtvarník, ilustrátor

Obrozujte Vy mé srdce – ach snad – svítá mi! – snad Vás poslal Zeyer, snad Vy máte vrátit mi moje mládí, jeho horoucí víru a důvěru, snad i jeho ztracené tvůrčí možnosti! Bylo by to možné??! Toť by byl zázrak zázraků.

(J. Zrzavý Zdenice, Praha, květen 1918, fond Z. B., LA PNP)

Ty dny po své návštěvě u Vás strávil jsem krásně, zvláště včera, [...] opravoval jsem svůj starý portrét z roku 1908 se zlatým kloboukem, chtěl jsem lihem smýt lak – ale zkazil jsem úplně horní část obrazu a oči [...]. Je to jedna z mých nejlepších a nejdražších věcí [...] Potom jsem opravil „Údolí smutku“, je zvláštní, že vždy, kdykoliv na tom obraze maluji [...] jsem tak opojen, jako když poprvé jsem jej maloval.

(J. Zrzavý Zdenice, Praha 13. 7. 1918., fond Z. B., LA PNP)

AUGUSTE RODIN,
(1840 Paris – 1917 Meudon)
sochař

Má velká přítelkyně, Vaše dopisy jsou pro mě velmi cenné, překypujete životem, jste jako květina, jako stromy, které berou životní sílu z mízy, která je Vaším pokladem a která má sílu vytvářet a rozdávat štěstí. [...] Zahánějte smutek – je jako usychající tráva. [...] Posílejte mi dál takové důvěrné pozdravy. [...] Něžně Vás líbám a děkuji Vám za dny, které jste obětovala dohlédnutí na balení mé výstavy. Z celého srdce.

A. Rodin

(A. Rodin Zdenice, Paříž 1902, fond Z. B., LA PNP, překlad K. Notaro)

Vernisáž výstavy: 12. dubna 2018 v 17 hodin

Program doprovodí divadelní představení žáků ZŠ, Hudební soubor ZUŠ a Komorní smíšený pěvecký sbor ROSA.

V rámci vernisáže bude předána zástupcem města Roztoky ředitelce školy listina s pojmenováním Základní školy Zdenky Braunerové.

Poděkování institucím a soukromým osobám, které zapůjčily exponáty:

Galerie hlavního města Prahy, Galerie výtvarného umění v Hodoníně, Galerie výtvarného umění v Chebu, Galerie moderního umění v Roudnici nad Labem, Husitské muzeum v Táboře, Krajská galerie výtvarného umění ve Zlíně, Národní muzeum – Historické muzeum, Etnografické oddělení, Knihovna, Národní technické muzeum, Město Ronov nad Doubravou, Městské muzeum a galerie Vodňany, Moravská galerie v Brně, Muzeum hlavního města Prahy, Muzeum umění Olomouc, Národní galerie v Praze, Literární archiv, Umělecká sbírka a Knihovna Památníku národního písemnictví, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, Slovácké muzeum, Správa Pražského hradu, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, Lucie Bukovská, Věra Hofbauerová, Helena Kopecká, Daniel Kopecký, Jana Polišenská, Václav Suchý, Jaroslav Verner a Antik Spomýšl.

MINISTERSTVO
KULTURY

ÚNĚTICKÝ PIVOVAR

Středočeský kraj

